Poštarina plaćena u gotovom

DUBROVNIK
pp.33

VJESNIK ĐAKOVAČKE BISKUPIJE

God. XIV Broj 3
Đakovo, Ožujak 1961.

33 ● »Zar ja nijesam izabrao vas dvanaestoricu?
35 ● Vodič za sudjelovanje vjernika u svetoj Misi
39 ● Može li se znati kad je čovjek mrtav ili prividna i prava smrt
41 ● Osvrt na Teološki tečaj
42 ● Planiranje porođaja
44 ● Dva heroizma
45 ● O općim crkvenim saborima
46 ● Novi uređaj rubrika
47 ● Vijesti iz katoličkog svijeta
48 ● Krist Kralj svemira
48 ● Bibliografija

Vlasništvo i naklada Biskupskog Ordinarijata u Đakovu.
—
Glavni i odgovorni urednik: Vilim Hiršnhauzer.
—
Uredništvo i uprava: Strossmajerog trg broj 6 Telefon 32
—
Godišnja pretplata 700 Din.
—
Broj ček. rač. 423-703-5-113
—
Tisak: „Tipografija", Đakovo Strossmajerov trg 1

»Zar ja nijesam izabrao vas dvanaestoricu? A jedan od vas je djavao.«

Nema, sigurno, u našem svećeničkom životu bolnijega osjećaja od osjećaja, da smo u isto vrijeme propovjednici dobra i pravde, ali i grešnici. Napadamo grijeh, a sami griješimo. Korimo i osuđujemo grešnike, a ostajemo u njihovim redovima. »Dicimus, et non facimus« (Matth 23, 3). Propeti smo između svojih ideala, svojih visokih dužnosti, i svoje ljudske slabosti. Svaki put, kad smo na oltaru, kao da smo privezani uz sramotni stup; kao da čujemo, kako nam iz svakoga ugla u crkvi dovikuju: »Liječniče, izliječi sebe!« (Luc 4, 23.); kao da nam odnekuda iza nas dopire do ušiju ozbiljni Gospodinov glas: »Sve, što vam kažu, držite i činite, ali po njihovim djelima nemojte činiti!« (Matth 23, 3.) i ono njegovo strašno: »Jao onomu čovjeku, po kojemu dolazi sablazan!« (Matth 18, 7.). Osuđeni smo, prodani smo, pod vječno dvojstvo, pod vječno protuslovlje. Moramo po profesiji, stvarati svece, a po naravi smo i djelima grešnici. Dobili smo, po ljudsku, vrlo nezahvalnu ulogu: da se u isto vrijeme izdvajamo iz svijeta i da ostajemo s njim (Jo 17, 9-18.). Druge ozdravljamo, a sami smo bolesni; druge pomažemo otkupljivati, a sami trebamo otkupljenja.

Veliki paradokson svećeništva. Što tko od nas to svoje svećeništvo ozbiljnije uzima, to ga taj paradokson, uvijek više i muči. Kroz čitav život moramo ga rješavati; iz dana u dan moramo mu tražiti smisao i katarzu.

Mnogi ga naši drugovi, mnogi ga svećenici, kroz sve kršćanske generacije, nijesu nikada ispravno riješili. Slomili su se, duhovno, na tom nutarnjem protuslovlju svećeništva.

Jednima je dodijala veličina i težina poziva, pa su ga jednostavno sa sebe zbacili, ili su se od njega, duhovno, povukli i vratili se natrag u grijeh; pomirili se s grijehom. To je nanesretnije rješenje: tragično, fatalno, sablasno, demonijačno. Rađa pomnoženom zloćom otpadnika i očajnika. Čini od izabranika cinika. Utapa se u duhovnome paklu, u kloaki bogohule i svetogrđa. »Corruptio optimi pessima«. Pali anđeo postaje đavao-zavodnik. Kvas i sô postaju gnjiloća i trulež. To je Judino rješenje.. »Zar ja nijesam izabrao vas dvanaestoricu? A jedan je od vas đavao« (Jo 6, 70.). »Juda, poljupcem izdaješ Sina čovječjega!« (Luc 22, 48.). »Bolje bi mu bilo, da se nije ni rodio, čovjek onaj!« (Matth 26, 24.).

Drugi se spasavaju bijegom od svarnosti. Žmire. Ne će da vide svoje bijede i slabosti. Pa sami sebe varaju. Glume i postaju plijenom iluzije i samoopsjenâ. Silom od sebe prave svece. Uživljuju se u fiktivnu ulogu onih, koji su se zauvijek oslobodili grijeha. Ne udaraju se više u prsa. Nemaju za sebe prijekora. Bogati su prijekorom samo za druge. Ne kaju se; ne stide se. Samo ruže i osu-

đuju. Druge, dakako. Strogi su, tvrdi, samosvjesni. Nastupaju ponosno i gordo. Ne traže ni od koga oproštenja. Ne primaju ni od koga opomene. Vrijeđaju se i na samu pomisao, da bi i njih tkogod ubrojio među grešnike, u grešničku masu. Zadovoljni sa sobom, sretni i mirni. Njihovi su računi sređeni; njihove knjige bez deficita i dugova. To je drugo krivo rješenje. Manje, možda, cinično i manje očajničko od onoga prvoga, ali Bogu isto tako mrsko; valjda još i mrskije. Neiskreno je i himbeno. Protivi se činjenicama i istini. Ako kažemo, da nema grijeha, sami sebe zavodimo, i nema u nama istine« (Jo 1, 8.). To je farizejsko rješenje: fiktivne svetosti, ohole, a šuplje pravde. »Bože, hvala ti, što nijesam kao drugi ljudi!« (Luc 18, 11.). »Recede a me, non appropinques mihi, quia immundus es!« — Ukloni mi se s puta, ne približuj mi se, jer si nečist! (Is 65, 5.).

Pravo je rješenje toga našega svećeničkog paradoksa samo jedno. Ono apostolsko, ono svetačko, ono crkveno i misno. Leži u bitnosti i u pojmu ljudskog svećeništva, za razliku od onoga božanskog, Kristova (Hebr 7, 26.). Izložio ga je, klasično, Apostol u poslanici Hebrejima. I svećenik je »opasan slabošću, i zato mora i za sebe, isto kao i za puk, prinositi (žrtvu) za grijeh« (5, 2. 3.). I primijenio ga je, apostol-svećenik, i na sebe i na sve nas. On uvijek, kad govori o grešnicima i njihovu pomilovanju, govori u prvom licu (Rom 5, 8.; Eph 1, 7.; Col 1, 14.; Gl 1, 4.). On sebe dovodi pred Boga kao prvoga od njih: »quorum primus ego sum« (Tim 1, 15.). On na sebi ilustrira slabost, svijest, tragiku i prokletstvo grijeha (Rom 7, 7 - 25.). On, emfatično, ne izuzimajući nikoga, postavlja tezu o općoj grešnosti, i ispred sviju grešnika tuče u prsa: »Omnes peccaverunt et egent gloria Dei« (Rom 3, 23.). A sveci nam, svi od reda, — ne samo oni obraćenički, — sugeriraju to Apostolovo rješenje svojim primjerom. Svi se javno optužuju i svi se zovu grešnicima: od Jeronima i Augustina, preko Franje Borgije, do arškoga župnika. I Crkva nam ga, to Apostolovo rješenje, auktoritativno nameće: čitavom svojom liturgijom. Formalno nas sili, da, prije nego što druge odriješimo, sami zamolimo od Boga oproštenje, a od drugih raskajanih grešnika zagovor: »Confiteor Deo omnipotenti — et vobis, fratres — Mea culpa, — mea maxima culpa!« U svima pokorničkim molitvama, što ih molimo, svrstava i nas među grešnike, molitelje.

Rješenje je u praksi samo jedno. Mi svećenici moramo od sviju ljudskih i vjerničkih grešnika biti najponizniji. Prvi od sviju, i najspremnije od sviju, moramo priznavati svoje grijehe. Ali se, i najviše, i najodlučnije, od njih otimati. Ali i, najviše od sviju, pružati ruke za Božjim oproštenjem.

Stojimo na čelu grešnika, i na čelu otkupljenih. To je naše svećeničko mjesto. Samo se tako moralno kvalificiramo, da možemo s mirom i s pouzdanjem, druge opominjati, druge odrješivati, druge posvećivati. Moramo najprije sami biti pomilovani, oslobođeni i opravdani, da možemo druge pomilovati, oslobađati i opravdati (Rom 6, 18. 22.).

Rješenje je problemu naše svećeničke grešnosti i naše svećeničke borbe protiv grijeha: Krist. Njegova nas milost i opravdava i kvalificira. Ona jedina. »Infelix ego homo! Quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Jesum Christum Dominum nostrum!« (Rom 7, 24. 25.).

Smijemo li biti konkretni? Odviše je grešne bijede na nama. Svaki nas dan Bog prepušta našoj slabosti; svaki nas dan uči poniznosti. Vidimo je i osjećamo, tu grešnu bijedu, u sebi. Gledamo je, svaki dan, na svojoj svećeničkoj braći. Ljutimo se na nju. Grizemo se s nje. Plačemo nad njom. Grešnici smo. Svećenički grešnici. Grešni i grešnički svećenici.

Bojmo se Boga više od sviju drugih! Činimo pokoru više od sviju drugih! I za svoje, — osobne i »tuđe«, — grijehe, i za grijehe svoje svećeničke subraće! Molimo se, svaki dan, da nas Gospodin čuva od »zasjeda vražjih« i od sablazni u svetištu! Trgajmo se za pravdom i za milošću više od sviju drugih! I za svim onim, što opravdava i što donosi milost! Za molitvom, za ispoviješu, za samozatajom!

I uvijek budimo spremni, da, — ponizno, lojalno i iskreno, — priznamo i svoje lične grijehe, i grijehe svoga staleža! Nikada se ne gradimo svecima, i nikada ne govorimo kao sveci! Uvijek učimo svoje vjernike, da dobro razlikuju između svetosti Evanđelja i naših ljudskih i svećeničkih bijeda; između auktoriteta Crkve i auktoriteta crkvenih osoba! I nikada nemojmo biti tako naivni ni tako ludi, pa apologiju Crkve i svećeništva gledati u samohvali, bilo osobnoj, bilo kolektivnoj! Polučit ćemo baš protivno. Nitko nas ne će ozbiljno uzimati. A najmanje svjedoci i sudionici naših grijeha. Mnogo ih je. Previše ih je!

I nama je svećenicima Pepelnica i Korizma. Mi prvi moramo posuti glavu pepelom. Pred svim svijetom i pred svim narodom. Mi se, i u korizmi i uvijek, moramo najviše moliti, da nas Bog čuva, — nas i našu svećeničku braću, — i da nam svima oprosti. Mi moramo reći, glasno i skrušeno: »Parce redemptis!«

»Inter vestibulum et altare plorabunt sacerdotes, ministri Domini, et dicent, Domine, parce...!« (Joel 2, 17.).

Msgr PAVAO BUTORAC, biskup, izdao je knjigu: **UJEDINJUJUĆA LJUBAV** (Pabirci po mističnome cvjetnjaku). Knjiga ima četiri dijela: 1) Ujedinjujuća ljubav na nebu; 2) Putovi za ujedinjenje čovječje duše s Bogom; 3) Ujedinjenje duše s Bogom; 4) Ujedinjujući odnos duše s Bogom-Čovjekom. — Narudžbe slati na Biskupski ordinarijat Dubrovnik.

*

Vodič za sudjelovanje vjernika u svetoj Misi

CRKVA TRAŽI DA SVI VJERNICI SUDJELUJU U SVETOJ MISI

1. Sv. Pio X.: »Najveća je naša želja, da u svima vjernicima opet svuda cvate kršćanski duh i da se čuva nepovrijeđen. Da se to postigne, potrebno je u prvom redu brinuti se za svetost i ljepotu kuće Božje, jer se tu sakupljaju vjernici upravo s tom namjerom, da iz prvog i prijeko potrebnog vrela crpe taj kršćanski duh, naime iz djelatnog sudjelovanja u presvetim tajnama i iz javne svečane molitve Crkve« (Motu proprio 22. XI. 1903.).

2. Pio XI.: »I doista je prijeko potrebno, da vjernici ne prisustvuju svetim obredima kao tuđinci ili kao nijemi gledaoci, nego u punom osjećaju liturgijske ljepote..., te da svoj glas prema liturgijskim propisima, izmjenjuju s glasom svećenikovim ili pjevanjem kora. Ako se to postigne, ne će se više događati, da puk ili nikako, ili samo s nekim mrmljanjem jedva odgovara zajedničkim molitvama u liturgijskom ili narodnom jeziku« (Apostolska konstitucija 20. XII. 1928.).

3. Pio XII.: »Nužno je dakle, da svi vjernici promisle kako je njihova glavna dužnost i najveća čast, sudjelovati kod euharistijske žrtve; ali ne nehajno, nemarno i rastreseno, već svijesno i tako živo, da se ujedine što uže s Najvišim Svećenikom po onoj apostolovoj: »Ovo mišljenje... imajte u sebi, kakvo je i u Kristu Isusu« (Fil 2,5). i da zajedno s njim i po njemu prikazuju i zajedno se s njim žrtvuju« (Okružnica »Mediator Dei« od 20. XI. 1947. — Prijevod okružnice — citirano kraticom M.D. — vidi »Vjesnik đakovačke biskupije« god. VIII (1955) str. 78).

4. »Po kupelji krštenja uopće svi kršćani postaju udovi otajstvenog Tijela Krista Svećenika, i pečatom, koji je kao urezan u njihovu dušu, određeni su za bogoslužje, pa tako, prema svojoj mogućnosti postaju dionici Kristova svećeništva« (M.D., str. 79).

Jedino svećenik, koji zamjenjuje Krista, ima svećeničku vlast, a vjernici s njim žrtvuju na taj način, da se s njim sjedinjuju po žrtvenom duhu, s njim mole, prinose darove ili milostinju za Mise (isp. M.D. str. 78/9). Kršćani moraju kod svete Mise žrtvovati »sami sebe, svoje brige, bolesti, tjeskobe, svoje siromaštvo, svoje potrebe, — zajedno s božanskom Glavom na križu pribijenom« (M.D. str. 92).

5. Pio XII.: »Liturgijski se pokret pojavio kao znak Božje Providnosti u sadašnjem vremenu, kao prolaz Duha Svetoga kroz Njegovu Crkvu da ljude približi tajnama vjere i bogatstvu milosti, koje izvire iz djelatnog sudjelovanja vjernika u liturgijskom životu« (22. IX. 1957).

U tu je svrhu isti Papa izdao važnu Uputu o Crkvenoj glazbi i sv. liturgiji od 3. IX. 1958. (citiramo kraticom »Uputa«), koju ovim primjenjujemo na svoje područje.

A sadašnji Papa Ivan XXIII. u više je navrata istaknuo jednaku važnost djelatnog sudjelovanja vjernika kod svete Mise. Radi toga je nama podijelio posebne ovlasti otpisom Sv. Oficija S. N. 1960.

NAČIN SUDJELOVANJA ODREĐUJU BISKUPI

6. Na koji će način vjernici sudjelovati kod svete žrtve, uglavnom je određeno općim liturgijskim zakonima. U okviru liturgijskih propisa i mjesnih zakonitih običaja, biskupi na svom području određuju pojedinosti ovog sudjelovanja. Pio XII. kaže: »Potičemo vas, časna braćo, da svaki u svojoj biskupiji ili na povjerenom vam crkvenom području, izvolite udesiti, i propisati najzgodniji način, kako će puk moći sudjelovati kod liturgijskih čina, prema propisima Misala i prema propisima Svetog Zbora za Obrede i crkvenog Zakonika, tako da se sve vrši dužnim redom i dostojanstvom i da nitko, pa bio to i svećenik, ne smije po svojoj samovolji, da se svetim zgradama služi kao za neke pokuse« (M.D. str. 93).

7. Konferencija biskupa Jugoslavije na svojoj zajedničkoj sjednici dne 23. IX. 1960., a na prijedlog Interdijecezanskog liturgijskog odbora, odobrila je i ovim izdaje odredbe, da se sudjelovanje vjernika jedinstveno vrši u okviru liturgijskih propisa i povlastica. U prvom je redu potrebno, da se svećenici uistinu zauzmu za sudjelovanje vjernika kod Mise. Neka se ne zaboravi, da su liturgijska obnova, a napose sudjelovanje vjernika važan uvjet za jačanje i preporod vjerskoga života.

SVETA MISA JE NAJUZVIŠENIJE ZAJEDNIČKO BOGOŠTOVLJE

8. Tko dolazi na svetu Misu, a obavlja samo svoje privatne pobožnosti, slabo sudjeluje kod svete Mise. Žrtva svete Mise zajednički je čin bogoštovlja misnika i cjelokupne crkvene zajednice. Upravo stoga sveta novozavjetna Žrtva »po svojoj naravi traži, da kod nje sudjeluju svi prisutni, svaki na svoj način, koji mu pripada« (Uputa SZO od 3. IX. 1958., br. 22 vidi dolje t. 10). Po tom će sudjelovanju »uzvišena Žrtva oltara, koja je glavni čin bogoštovlja, postati vrelo i središte kršćanske pobožnosti« (M.D., str. 149).

Sveta otajstva slavimo zajednički sakramentalno, dakle i vidljivo. Zato treba da sve što se na oltaru zbiva pratimo, gledamo, slušamo, zajednički molimo i pjevamo, te se tako u duhu, a i na izvanjski način sjedinjujemo s nazočnom braćom u Kristu.

Vjernici, koji se tuže da ne mogu moliti kod zborne Mise, (Missa Dialogata, Misa u dijalogu), još nisu dovoljno poučeni što je zajednička služba Božja i zajednička pobožnost; krivo misle, da je samo privatna ili individualna pobožnost, prava pobožnost.

POTREBNA JE PRIPRAVA VJERNIKA

9. »Budući da se svijesno i djelatno sudjelovanje vjernika ne može postići, ako nisu dovoljno poučeni, dobro je dozvati u pamet onaj mudri zakon, što su ga izdali oci Tridentiskog sabora, kojim se propisuje: »Sveti Sabor zapovijeda župnicima i ostalim dušobrižnicima, da često, sami ili uz pomoć drugih, prigodom sv. Mise (tc je u homiliji poslije Evanđelja ili dok se kršćanskom puku drži kateheza) protumače pojedine odlomke, koji se čitaju u sv. Misi, te neka između ostaloga protumače i koju tajnu u vezi s presvetom žrtvom, osobito na nedjelje i blagdane« (Uputa, 22 d).

Svećenik ne smije zapasti u malodušnost i popustiti u promicanju takvog sudjelovanja vjernika, iako vjernici iz konzervativnosti budu pokazivali otpor i nerazumijevanje. Ponajprije treba vjernicima temeljito protumačiti duh, a zatim obred žrtve. Treba ih poučiti, da je Misa obnavljanje žrtve na križu, kojom se slavi uspomena na Gospodina, da je to najviša zahvala, savršeno štovanje i zajedničko blagovanje obitelji Božje. Treba razjasniti kakvu službu u Misi ima misnik, a kakvu vjernici; treba ih uputiti u važnost obreda sv. Mise: pripravu na žrtvu s molitvom i slušanjem riječi Božje, te na samu žrtvu s pričešću. Posebno treba naglasiti značenje zajedničkih molitava i kretnji, prije nego ih uvježbamo i uvedemo.

SUDIONICI SVETE ŽRTVE

10. »Misa po svojoj naravi traži da svi prisutni, na sebi svojstven način, kod nje sudjeluju« (Rubricae gen. Miss. Rom. n. 272). Misnik predvodi cjelokupni sveti čin. Klerici i ministranti (podvornici) poslužuju kod oltara. Čitač čita odlomke Sv. Pisma. Tumač razlaže obrede i upućuje vjernike. Zborovođa ravna pjevanje. Na pjevački zbor spada pjevanje dijelova Mise. Puk odgovara misnikove pozdrave, s »Amen« potvrđuje misnikove molitve i pjeva ili govori stalne i promijenljive dijelove Mise. Ovo izvanjsko sudjelovanje prati se obrednim kretnjama i složnim i skladnim držanjem tijela.

11. Svi sudionici kod Mise neka s izvanjskim sudjelovanjem spoje i nutarnje, koje se »sastoji u pobožnoj sabranosti duha i osjećajima srca« (Uputa, 22 a).

M i s n i k

12. Liturgijskom obredu kao cjelini stoji na čelu misnik (Uputa, 93). Misnik je po posvećenju namjesnik Kristov i zato posrednik između Boga i ljudi. Budući da je namjesnik Krista, Glave Crkve, on je i zastupnik čitavog otajstvenog Tijela, predstavnik Crkve. »Prisutan je Krist u uzvišenoj žrtvi oltara i u osobi službenika... Jedino se apostolima daje svećenička vlast i poslije njih onima, koji od njih i njihovih nasljednika prime polaganje ruku. Po toj vlasti oni predstavljaju osobu Isusa Krista pred sebi povjerenim narodom, a pred Bogom predstavljaju taj narod« (M.D., str. 11 i 42). Zato misnik vodi liturgijski čin. Svi se moraju ravnati po misniku. Ni čitač, ni tumač, ni pjevači ni vjernici ne smiju zaustavljati i znatnije produljivati službu Božju.

13. Izrazito misnikove molitve jesu: Početna molitva (collecta), prikazna molitva (secreta), predslovlje s kanonom i popričesna (postcommunio). Poželjno je, da svi prisutni te molitve, izuzev prikazne molitve i Kanona, slušaju stojeći.

Po posebnoj povlastici (od 8. IV. 1960.) te molitve izuzev kanona — smije čitač glasno moliti u prijevodu, dakako bez »Oremus« i »Per Dominum«, a »Oče naš« smiju svi vjernici zajednički moliti na narodnom jeziku.

14. Misnik će, napose ako je crkva velika, a vjernika mnogo, sve, što prema rubrikama mora izgovarati jasnim glasom, izgovarati dosta glasno, kako bi vjernici mogli sveti čin bez poteškoća pratiti« (Uputa, 34). Ako tumač to moli skraćeno u narodnom jeziku, misnik moli tiše.

15. Kod pjevanih Misa, neka se kalež pripravi na oltaru i otvori misal prije početka obreda. Gdje ima klerik, koji će na prikazanje donijeti kalež, neka ga prije Mise postavi na stolić. Na tihim Misama svećenik nosi kalež po običaju.

16. Kod tihih Misa, kad vjernici sudjeluju, misnik nakon pozdrava Dominus vobiscum (Gospod s vami) toliko vremena ostane sklopljenih ruku okrenut vjernicima, dok oni odgovore: Et cum spiritu tuo (I s duhom tvojim).

17. Propovijed je dio liturgijskog obreda, stoga neka redovito bude za vrijeme Mise i redovito ne dulja od četvrt sata. Preporučuje se, da vjernici nakon propovijedi, izuzev pjevane Mise, zajednički mole apostolsko vjerovanje. Ženidbeni navještaji i drugi oglasi neka se po mogućnosti čitaju prije ili poslije Mise. Ako su pod Misom, neka budu što kraći.

18. Kod svake Mise, i pjevane i svečane, neka se dijeli sveta pričest pod Misom. Preporučuje se pričešćivati sa svetim hostijama, koje su bile posvećene pod Misom, pod kojom se dijeli sveta pričest (M.D., str. 96). Neka se ne propusti pričešćivanje, makar se tim obred produljuje, i ako onima koji ne pristupe k svetoj pričesti to nije po volji. Kad je mnogo pričesnika, neka misniku pomaže pričešćivati, ako je prisutan, još koji svećenik ili đakon.

P o d v o r n i c i — (ministranti)

19. Podvornicima se kod Mise povjeravaju službe klerika s nižim redovima. »Zbog dostojanstva takve uzvišene tajne hoćemo i tražimo, kako je uostalom uvijek zapovijedala Majka Crkva, da nijedan svećenik ne pristupa k oltaru, ako nema podvornika, koji će ga posluživati i odgovarati«

(M.D., str. 80). »Ženska ne smije posluživati kod svete Mise, osim iz opravdanih razloga, ako nema nikoga, i tada pod uvjetom, da odgovara iz neke udaljenosti, a neka se nikako ne približi oltaru« (Kan. 813, § 2).

Kod nedjeljne Mise neka poslužuju dva podvornika, a kod pjevane po mogućnosti i kadioničar. Što je više izvježbanih podvornika, to je svečanija služba Božja.

20. Svaki župnik neka se pobrine, da ima dosta ministranata i da budu dobro poučeni za sve vrste svetih Misa. Treba da znaju posluživati kod škropljenja, kađenja i čitanja, a stariji neka vrše službu tumača. Ministranti moraju svoju svetu službu vršiti točno, pobožno, s poštovanjem i lijepo. Neka odgovaraju razgovjetno, i ne prebrzo, dosta glasno, a da ipak ne viču. Najbolje je da svoj glas usklade s glasom misnika. Podvornici neka budu ne samo djeca, nego i odrasli.

21. Na blagdane i kod većih svečanosti po mogućnosti neka budu lučonoše od svršetka predslovlja do konca pričešćivanja. Ako pod Misom nema pričesnika, lučonoše odlaze poslije podizanja.

22. Ako se u crkvi upotrebljava zvučnik, neka bude određen posebni stariji podvornik, koji prenosi mikrofon.

Čitač

23. Čitač kod tihe Mise čita poslanicu, lekcije (Kvatri, Korizma, Sveta sedmica) ,ali nije prikladno da čita evanđelje. Čitač neka je klerik koji ima barem tonzuru. Ako za tu službu nema klerika, može je također vršiti svjetovnjak na pr. stariji podvornik ili crkveni pjevač. Njegovo je mjesto pred vjernicima sa strane poslanice; ako je to podvornik, neka bude u svetištu. Dok čita, neka je okrenut tako, da ga svi dobro vide i čuju. Svaki čitač neka se ravna prema uputi koju daje biskup pri ređenju lektora: »Nastojte da riječ Božju, tj. sveto štivo, iznosite razumljivo i jasno i bez svakoga iskrivljenja na pobudu vjernika da se ne bi istina božanskoga štiva radi vaše nemarnosti iskvarila kod pouke slušalaca«. Zato je najvažnije svojstvo čitača, da sam poštuje Božju riječ, da je razumije i s poštovanjem pravilno izgovara. Njegova je dakle dužnost, da se uz pomoć svećenika dobro pripravi na svako čitanje.

Ženska ne smije vršiti službu čitača, osim u slučaju potrebe, osobito u redovničkim zajednicama, a i tada ostaje izvan svetišta među vjernicima.

Tumač

24. »Da bi vjernici što djelatnije sudjelovali u žrtvi svete Mise i onim liturgijskim obredima, koji su složeniji i dulji, mnogo će pridonijeti »tumač«. On će u zgodno vrijeme ukratko protumačiti obred, molitve i čitanja bilo misnika bilo svetih službenika. On će isto tako ravnati vjernicima upozoravajući ih, kada će što odgovarati, moliti ili pjevati. Kod liturgijskih obreda tumač može sudjelovati uz slijedeće uvjete:

a) Najzgodnije je, da tumač obreda bude svećenik ili barem klerik. Ako ovih nema, tada se služba može povjeriti svjetovnjaku, koga preporučuje njegovo kršćansko vladanje, a upućen je u samu stvar. Ženske osobe nikada ne mogu vršiti službu tumača. Jedino je dopušteno, da u slučaju potrebe ženska »kao predvodi« pjevanje ili molitve vjernika.

b) Ako je tumač obreda svećenik ili klerik, neka obuče kotu i neka stoji u svetištu ili kod oltarne ograde, odnosno na ambonu ili na propovijedaonici. Ako je svjetovnjak, neka stoji ispred vjernika na zgodnom mjestu izvan svetišta i propovjedaonice.

c) Tumačenja i upozorenja, koja će tumač obreda govoriti neka budu napisana, kratka, ozbiljna i sadržajna; neka se govore na vrijeme i doličnim glasom. Tumačenja treba da pomažu pobožnosti vjernika, a ne da joj smetaju. Ako je tumač laik, tekstove tumačenja i upozorenja treba da sastavi svećenik.

d) »U mjestima, gdje se po dopuštenju Svete Stolice Poslanica i Evanđelje čitaju na narodnom jeziku, pošto su otpjevani na latinskom, ne smije tumač obreda zamijeniti svećenika, đakona ili čitača da bi ih nadomjestio« (Uputa, 96 e).

e) »Neka tumač obreda pazi na svećenika i neka tako prati sveti čin, da se ne mora ni zaustavljati ni prekidati, nego da cijela liturgijska služba bude skladna, dostojna i pobožna« (Uputa, 96 f).

25. Tumač smije i predmoliti. Započinje molitve, a po potrebi i pjevanje; moli ono, što se po povlastici smije moliti na narodnom jeziku, moli naizmjence s vjernicima, vodi izvanjsko sudjelovanje vjernika, to jest, njihove odgovore, molitve i pjevanje. Predmolitelj mora biti u svojoj službi dobro poučen. — Ako službu predmolitelja po potrebi obavlja ženska, ona vodi pjevanje i molitve vjernika, a njezino je mjesto u prvom redu među vjernicima na ženskoj strani.

Tumač ne smije privlačiti pažnju na sebe, nego je mora svraćati na oltar i misnika. Najbolje je da tumača vjernici što manje vide.

Pjevački zbor

26. »Neka se odlikuju uzornim kršćanskim životom nad ostale vjernike svi oni, koji se bave svetom glazbom, kao što su: skladatelji, orguljaši, zborovođe, pjevači, pače i svirači, a prije svega oni, koji izravno ili neizravno sudjeluju u svetoj liturgiji« (Uputa, 97).

27. »Izvađači na glazbalima moraju biti dovoljno vješti u umjetnosti sviranja bilo za pratnju svetog pjevanja ili orkestralnih djela, bilo za lijepo sviranje na samim orguljama. Dapače, budući da je češće nužno nešto improvizirati za vrijeme liturgijskih čina, što odgovara pojedinim dijelovima samih čina, stoga oni moraju imati dovoljno znanja i iskustva u pogledu propisa o orguljama i uopće o svetoj glazbi.

Ti isti izvođači moraju nastojati, da savjesno čuvaju povjerena im glazbala i kad su god na or-

guljama u vrijeme svetih čina, moraju biti svijesni djelatne službe, koju vrše na slavu Božju i pobudu vjernika« (Uputa, 65).

28. »Sviranje na orguljama, koje prate bilo liturgijske čine, bilo pobožne vježbe, mora se brižljivo prilagoditi osobitosti liturgijskog vremena ili dana, naravi samog obreda i vježba, te pojedinim njihovim dijelovima« (Uputa, 66).

29. »Budući da zvuk orgulja, a još više drugih glazbala služi kao ukras svete liturgije, upotrebu tih instrumenata treba stoga prilagoditi stupnju veselja, kojim se među sobom razlikuju pojedini dani i liturgijska vremena« (Uputa,80).

»U svim dakle liturgijskim činima, izuzevši samo euharistijski Blagoslov, zabranjena je upotreba orgulja i svih drugih glazbala:

a) za vrijeme Došašća, to jest od prve Večernje prve nedjelje Došašća do devetog časa Badnjaka;

b) Za vrijeme Korizme i Muke, t.j. od Jutarnje na Pepelnicu do himna Gloria in excelsis Deo na svečanoj Misi Uskrsnog bdjenja;

c) Na rujanske kvatrene dane i subotu, ako je Oficij i Misa od njih;

d) »Kad je god mrtvački Oficij i Misa« (Uputa, 81). »Osim toga je zabranjena upotreba drugih glazbala, izuzevši orgulja na nedjelje Sedamdesetnice, Šestdesetnice i Pedesetnice, i na obične dane, koji su iza ovih nedjelja« (Uputa, 82).

U gore navedeno vrijeme dopuštena je upotreba orgulja i drugih glazbala na zapovijedane blagdane izvan nedjelje i na izvanrednim svečanostima (Uputa, 83 a). Orguljanje je dopušteno na III. nedjelju Adventa i na IV. Korizm. nedjelju (Uputa, 83 b). — U svima gore navedenim vremenima mogu orgulje podupirati (pratiti) pjevanje kod Mise i Vespera (Uputa, 83 c).

30. »Neka upravitelji crkvi ili drugi, na koje to spada, prikladno rastumače vjernicima razlog ove liturgijske šutnje. Osim toga neka se pobrinu, da se u te iste dane ili vremena vrše i ostali liturgijski propisi o uklanjanju ukrasa s oltara« (Uputa, 85).

31. U duhu ovih propisa, neka župnik sporazumno s orguljašem utvrdi što će se pjevati kod pojedine Mise. Time će se postići, da misnik, orguljaš, pjevači i ostali vjernici sve složno izvedu. Pjevanje ,koje zbor nije dovoljno uvježbao, nije moguće izvesti ni pobožno ni lijepo.

32. Pjevanje mora podupirati sudjelovanje kod Mise. U tu je svrhu potrebno paziti na slijedeće:

a) Neprekidno pjevanje pod čitavom Misom odvraća pažnju od onoga, što se zbiva na oltaru i može biti zamorno i za pjevače i za puk. Zato neka se kod Mise izmjenjuje pjevanje s molitvom i svetom tišinom. »Poslije podizanja, osim ako još« - kod višeglasnih Misa - »treba pjevati Benedictus (Blagoslovljen), preporuča se do Očenaša sveta tišina« (Uputa, 27 f).

b) »Brižljivo treba paziti, da su molitve i popijevke posve usklađene s različitim dijelovima Mise« (Uputa, 30). Pravilo po kojem moramo izabrati popijevke je ovo: pjeva se kod onih dijelova Mise, za vrijeme kojih se pjeva i pod pjevanom Misom; **pjevaju se takve popijevke, koje odgovaraju dotičnom dijelu Mise.** Prema tome se za Introit, Graduale, Ofertorij i pričesnu antifonu uzima blagdanska popijevka (de festo) ili prema crkvenoj godini (de tempore, na pr. adventsku, božićnu, korizmenu, uskrsnu itd.). Za Gloria, Credo, Sanctus i Agnus Dei uzet će se popijevke, koje sadržavaju prijevod ili parafrazu liturgijskog teksta. — Ovo vrijedi za sve slučajeve kad je dozvoljeno pjevanje na narodnom jeziku (vidi dalje t. 53 i 55).

Na prikazanje može se umjesto prikazne popijevke katkada uzeti »Molitva vjernika« prema dosada odobrenom i objavljenom tekstu i napjevu (Vidi: Hrv. crkv. popijevke, Zagreb, 1960., str. 7 i 16).

(Nastavit će se)

PAPINSKE NAKANE APOSTOLATA MOLITVE

ZA MJESEC SIJEČANJ 1961.

Opća : Da bi se pomoću istine i ljubavi Kristove odstranile zapreke, koje smetaju ostvarenju ponovnog jedinstva kršćana.

Misijska : Da bi dostojno liturgijsko služenje svete Mise sve narode privelo pravoj Kristovoj Crkvi.

ZA MJESEC VELJAČU 1961.

Opća : Da bi priprave na Opći crkveni sabor sretno napredovale.

Misijska : Da se narodi u svojim nastojanjima, da postignu političku slobodu, ne bi dali voditi težnjama, koje se protive općem dobru.

ZA MJESEC OŽUJAK 1961.

Opća : Da bi se u pogibeljima današnjeg napretka obitelji učvrstile vjerskom naukom i češćim primanjem svetih sakramenata.

Misijska : Da bi brojni urođenički kler dobio temeljitu i prikladnu naobrazbu, prilagođenu suvremenim potrebama.

ZA MJESEC TRAVANJ 1961.

Opća : Da bi se nestašica svećenstva uspješno suzbijala revnom pomoću, koju Katolička akcija i ostala laička društva pružaju hijerarhijskom apostolatu.

Misijska : Da bi se misijska zvanja postojano unapređivala među vjernicima.

MOŽE LI SE ZNATI KAD JE ČOVJEK MRTAV
ili prividna i prava smrt

Jedan mladi francuski svećenik putovao je pred pedeset godina u Njemačku, radi lične naobrazbe. Proboravio je oko dva mjeseca u Münchenu, tada glavnom gradu jedne od kraljevina u krilu njemačkog carstva. Bio je vrlo iznenađen saznavši od vrijednih redovnika kod kojih je stanovao u Karlstrasse, da se u Münchenu primjenjuje za mrtvace pravilo, tako da ih postave pod staklo otvorenim licem na groblju, u jednoj specijalnoj prostoriji na ulazu, dok se liturgijske ceremonije propisane od Crkve, odvijaju — absente corpore — u župama grada. Otkud ovakav čudni običaj? Uvjerili su francuskog svećenika, da ovo datira od natrag pedesetak godina i da je ta mjera poduzeta zbog jednog slučaja, gdje se ustanovilo, da je neka osoba živa sahranjena. U spremištu na groblju, imao je svaki pokojnik pod pazuhom sredstvo, da stavi u pogon zvonjavu, u slučaju da se probudi. Ali izgleda da nije ni jedamput došlo do primjene te instalacije, otkad je ovaj zakon stupio na snagu. Sam ovaj faktor je dovoljan, da probudi užas koji izaziva i sama pomisao, na preuranjeni ukop! Upravo ta pomisao ponukala je i Sully Prudhomme-a i inspirirala ga za glasoviti sonet, od kojega navodimo nekoliko stihova:

»Čovjek za kojeg se mislilo da je mrtav, budi se iz svog dubokog sna. — Jeza prolazi njegovim ukočenim tijelom. On zove. Nema nikoga!! A njemu se čini da se prigušena žalopojka odbija o čudan svod. Nema nikoga!! Slab i nemoćan kuša da se uspravi. A evo je nogama, bokovima i glavom — jao užasa — udario odjednom u šest dasaka . . . !«

PRIVIDNA SMRT

Može li se dakle zamisliti, da bi ovdje mogla biti riječ o prividnoj smrti, koja još nije stvarna. Godine 1897. Dr Icard objavio je jedno djelo o predmetu pod naslovom: Prava i prividna smrt. Deset godina kasnije dva pisca, J. B. Ferrères i G. B. Geniesse, izdali su zajednički u Madridu jedno slično djelo, koje ima naslov: Prava i prividna smrt u vezi s podjeljivanjem sakramenata.

Svi katolički moralisti dopuštaju da se može, čak da se mora, podijeliti pod uvjetom (sub conditione), bilo krštenje nekom nevjerniku, bilo posljednja pomast jednom kršćaninu, čak nakon prividne smrti, uz uvjet, da nije proteklo više od pola sata u slučaju obične smrti, ni više od dva sata u slučaju nagle ili nenadane smrti. Nije potrebno naglasiti, da se ovi sakramenti smiju podijeliti samo osobama, za koje se pretpostavlja, da bi na to pristali. Ali krštenje se može podijeliti, naravno pod uvjetom, i jednom poganskom djetetu. ili rođenom od kršćanskih roditelja, pa i bez pristanka roditelja, odnosno bez znanja istih — pola sata iza kako je uslijedila prividna smrt.

FAKTORI SMRTI

Kako dakle razlikovati prividnu od prave smrti? Život obuhvaća tri bitne funkcije: disanje, krvotok i rad nervnog sistema. U času smrti — one prividne — ove se tri funkcije zaustave. Mrtvi više ne diše, srce je prestalo kucati, puls se ugasio, a što se tiče nervnog sistema, on više ne reagira na podražaje. Uostalom ove tri funkcije su međusobno usko povezane i prestanak jedne vuče za sobom prestanak dviju ostalih. Međutim snaga otpornosti nije jednaka kod ovih triju funkcija. Najprije klone nervni sistem, zatim se zaustavi disanje, a na posljednjem mjestu cirkulacija krvi. Na temelju toga, u najnovije vrijeme, izumili su specijalne aparate za produženje disanja. Tako bi se moglo govoriti, u vezi s tim, o oživljavanju. Tako bi jedan bolesnik, za koga se misli da je mrtav, jer više ne diše i jer srce više ne kuca, mogao biti povraćen na život, a znade se, da se može vršiti umjetno disanje nad utopljenicima po više sati i njih spasiti, često puta, od prividne smrti.

U svom broju od 6. XII. 1957. »Osservatore Romano« donosi tekst interesantnog Papina govora grupi liječnika, u kojem rješava probleme koji bi mogli proisteći iz primjene postupka oživljavanja. Na nj ćemo se kasnije osvrnuti.

Sama činjenica da se može povratiti život nakon prividne smrti, ili čak da se može produljiti sa sredstvima oživljavanja, pokazuje da postoji zaista jedna značajna razlika između prave i prividne smrti. Sigurno je da smrt dolazi u etapama, da ona nije nikad jedan iznenadni fenomen, osim u slučaju naglog uništenja organizma ili kakovog drugog radikalnog oštećenja tijela. Jasno je, da su putnici koji izgore u avionu, koji se ruši, nepovratno mrtvi.

U najviše slučajeva smrt se uvlači lukavim koracima, iz zasjede, ostavljajući netaknute sekundarne funkcije, tako da poslije smrti mogu da rastu nokti, brada i kosa.

PRETJERIVANJA

Međutim izgleda da je na ovom polju došlo do znatnih pretjerivanja. U najnovije vrijeme auktori iznose zastrašujuće postotke u vezi ukopavanja još živih osoba: ovaj se postotak doista kreće između 1% i 33%. Dr Geniesse u navedenom djelu uzimlje prihvatljivi postotak od 5 pro mille. Protiv velikih cifara glasno govori konstatacija u Münchenu, o kojoj smo prije govorili, da kroz pedeset godina nije bio ni jedan slučaj buđenja od mrtvila u mrtvačnici. Može se dakle predpostaviti, kao vrlo rijedak slučaj — ali ipak moguć — da je neka osoba, za koju su držali da je mrtva, bila ukopana u stanju letargije (obamrlosti).

Po Ferrères-u i Geniesse-u, koji su proučavali ovo pitanje, mogu se usvojiti slijedeća tvrđenja:

1)Nitko stvarno ne umire u času kad se događa prividna smrt, nego uvijek postoji jedan dulji ili kraći razmak između ove i prave smrti.

2) U razmaku koji se naziva Halluin-ov period postoji izvjesna vitalnost i funkcionalna sposobnost, koja je u stanju u datim uvjetima, putem oživljavanja, da vrati organizam u život, pa čak i nakon više dana, šta više i da ga potpuno ozdravi.

3) Za vrijeme ovog perioda funkcije disanja i krvotoka mogu da budu više ili manje suspendirane, dok svijest dotične osobe ostaje čitava.

4) Za sada ne postoje besumnjivi znakovi realne smrti osim mrtvačkog vonja, koji se manifestira pojavom zelenih točaka na donjem dijelu trbuha.

U ovome ima ipak dobrih vještaka, koji drže, da su neke tvrdnje pretjerane.

KONSTATIRANJE SMRTI

Nije teško shvatiti, da smrt ne zahvaća odjednom organizam kao cjelinu. Sporedne funkcije, kako smo vidjeli, traju i unaprijed. Ali to nije više život u pravom smislu riječi, jer je disanje prestalo, kolanje krvi zaustavljeno, a živčani sistem ne reagira. Ono što preostaje od životne snage, jest da tako kažemo, čisto vegetativno, a nikada ljudsko. Jedinstvo metabolizma je prekinuto. Sporedne funkcije koje još djeluju, nisu na korist organizmu kao cjelini. One rade — da tako kažemo — za vlastiti račun. Nismo dužni da pretpostavimo, da je pokojnikova duša, još uvijek tu, da bi upravljala tim radnjama. Dakle na ovim sporednim pojedinostima, ne će se moći osloniti tvrdnja o svarnoj smrti. A onda koji su nepobitni znakovi prave smrti? Točno je da jedini znak, bez dvojbe jest trulenje tijela. Ali već prije ovog odlučnog znaka, moguće je grupirati jedan stanoviti broj znakova koji ne mogu da prevare. Poznato je da u svim novim zakonodavstvima, kod civiliziranih naroda, ukop ne smije biti prije 24 sata iza prividne smrti, a čak 48 sati iza nagle ili smrti u slučaju nesreće. Ali ako je u najvećem broju slučajeva, lako konstatirati smrt, ipak ima i takvih slučajeva koji iziskuju pažljivo ispitivanje od strane kvalificiranih vještaka, da bi se došlo do potrebne sigurnosti. Osobe sklone nesvjestici, osobe koje su se gušile, bilo uslijed davljenja, bilo uslijed udara groma, zatim osobe koje su bile žrtve udara električne struje visokog napona, ili srčanog udara, ili koje su bile u diabetičnoj komi, ili anesteziji prilikom neke kirurške intervencije, ili u »hladnom« stanju usljed kolere itd., sva ta lica mogu biti žrtvom zabune između prividne i prave smrti i otuda je neophodna intervencija liječnika, koji je pozvan, da se izjasni u pogledu smrti. Danas je dakle konstatiranje smrti, čak i u slučajevima moguće nesvijesti, (letargije) uvijek na domašaju medicinske nauke. Ne predstavlja nikakovu teškoću, da se i ovdje iznese čitava lista znakova, koji omogućuju liječniku da se izjasni: ispitivanje disanja, zatim krvotoka i nervnih reakcija, a naročito reakcije oka, zatim drugih znakova, kao što je hlađenje tijela, čija temperatura od oko 37°, pada na temperaturu sredine u kojoj se mrtvac nalazi i to opadajući svakog sata po jedan stupanj, zatim mrtvačko kočenje tijela, koje se pojavljuje tek poslije 3 — 6 sati, a što u velike pruža vremensku mogućnost okolini, koja se često puta u ovakvim slučajevima i suviše žuri, da pravovremeno obuče mrtvaca itd.

OŽIVLJAVANJE

Osvrnimo se na probleme koje postavlja oživljavanje. Papa se zabavio tim problemima na jedan magistralan način i to u govoru koji smo spomenuli već na početku.

Oživljavanje, rekao je On, označuje tehniku, pomoću koje se mogu otkloniti posljedice izvjesnih nesretnih slučajeva, koji su ranije brzo izazivali smrt, a to je u slučaju davljenja ili kada su u pitanju lica, koja su podložna namjernom dušenju putem vješanja.

Oživljavanju se pribjegava i u slučaju teškog oboljenja od tetanusa, zatim dječje paralize, trovanja plinom, trovanja alkoholom, pa čak i u slučaju paralize centra za disanje izazvane teškim oštećenjem lubanje. Oživljavanje se u glavnom sastoji u ponovnom uspostavljanju disanja, bilo stručnom intervencijom, kao i u slučaju umjetnog disanja davljenikâ i njima sličnih, bilo pomoću vještačkog aparata, a naročito davanjem kisika koji može da produži život bolesniku. U Lionu su, na primjer, specijalisti predsjednika Herriota, posljednjih dana njegova života, stavili pod »šatorsko krilo« sa kisikom. Bio je to postupak poduzet u cilju, da bi se uspostavilo disanje, koje je već bilo u pitanju. U velikom broju slučajeva, na koje smo sad ukazali, oživljavanje dovodi do tako očiglednih uspjeha, da na pr. lice, koje se moglo smatrati mrtvim i koje bi zaista i umrlo da mu nije pružena pomoć, poslije ovakove intervencije, potpuno bi zadobilo zdravlje i punu snagu, čim je došlo do ponovnog spontanog disanja, zahvaljujući produženoj primjeni umjetnog disanja.

To ipak ne znači da se umjetno disanje može primijeniti u svim slučajevima.

Kada je nedavno jedan izraelski povjesničar iznio pretpostavku, da bez sumnje Krist na križu nije ni umro, nego da su njegovi učenici uspjeli da ga otmu njegovim krvnicima — ovdje se ne kaže kako, — a zatim da ga izliječe od njegovih rana, tako da je On ustvari umro tek poslije šest mjeseci, jasno je svakome tko ima kritičkog smisla i tko pozna tekstove Svetog Pisma, da je ovaj način iznošenja činjenica potpuno proizvoljan i da on ne može odoljeti ispitivanju.

Od Sv. Oca je naročito traženo da kaže, kakva je — obzirom na katolički moral — dužnost porodice ili liječnika u pogledu oživljavanja, kada to pruža nadu za spasenje života lica koje je u pitanju.

I Papa je, ušavši, kao što to uvijek tako rado i sa toliko dobrohotnosti čini, u sve tehničke pojedinosti ovog pitanja, u glavnom odgovorio slijedeće:

OSVRT na TEOLOŠKI TEČAJ

Kad smo pročitali najavu Teološkog tečaja u Zagrebu, u prvom broju našeg Vjesnika, doista se nitko nije mogao nadati tolikom odazivu i takvu uspjehu. Broj slušača iznosio je oko 250. Zastupani su bili svećenici iz 15 biskupija. Najviše ih je bilo iz zagrebačke nadbiskupije, a onda đakovačke, porečko-puljske, sarajevske i senjsko-riječke biskupije, dok su biskupije: banjalučka, dubrovačka, krčka, križevačka, ljubljanska, splitska, subotička, šibenska, tršćansko-koperska i zadarska nadbiskupija, bile zastupane s manjim brojem svećenika.

Predavanjima je stalno prisustvovao i veliki broj svećenika iz skoro svih redova: benediktinci, franjevci, isusovci, kapucini, konventualci, salezijanci, trapisti, trećoreci, a možda i drugi.

Teme na tečaju bile su zgodno odabrane i temeljito obrađene. Obrađivali su ih skoro redom profesori Teol. Fakulteta u Zagrebu, i to svi sa područja svoje struke. Obrada se je uz konciznost, svestranost, jasnoću i praktičnost, znala odlikovati i esprit-om- što joj je samo povećalo vrijednost.

Debata je znala biti vrlo živa, a radi svoje praktičnosti, bogate izmjene misli i iskustva, vrlo korisna.

Navodimo kronološkim redom predavače i (u zagradama) teme predavanja: Mons Dr Franjo Šeper, nadbiskup (O koncilu), Dr I. Kozelj D. I. (Značenje psihoanalize za dušobrižništvo), Dr J. Oberški (Sv. Pismo o stvaranju čovjeka i enc. »Humani generis« Pija XII.), Dr B. Duda O.F.M. (Psalterium meum gaudium meum,)Dr V. Nuk (Dogmat. zablude kod važnijih sekti u Hrv. narodu), Dr A. Gahs (Prirodne religije), Dr M. Lah (Prikaz novozavj. eshatologije), Dr T. Šagi O. Cap. (Liturg.-bibl.-dogm. i duh.-past. tumačenje blagoslova krsne vode), Dr J. Kuničić O.P. (Teorija i praksa u pitanju bračnog onanizma), Dr Đ. Gračanin (Kumranska otkrića), Dr J. Butorac (Kronika župe), Dr F. Cvetan (Dušobrižnički i crkveni propisi), Dr S. Bakšić (Res et sacramentum kod pojedinih sakramenata), Mo A. Vidaković (Svećenik i Instrukcija S.C.R. o crkv. glazbi — iz 1958.), te Dr I. Škreblin (Vizuelnost i auktoritet djece u katehezi).

Na početku tečaja služio je sv. Misu, u kapeli Nadb. bogosl. sjemeništa, biskup Msgr Dr J. Lah, a tečaj je otvorio preuzv. g. nadbiskup Dr F. Šeper, koji je dao i inicijativu za tečaj. Kao zaziv Duha Svetoga na početku, tako Te Deum s blagoslovom na kraju tečaja, obavio je dekan Fakulteta Dr Janko Oberški, koji je uzto i stalno predsjedao tečaju.

Za vrijeme tečaja provedena je anonimna pismena anketa. Stavljene su primjedbe da održana predavanja i davane sugestije za budućnost. Općenita je želja, da se ustanova Teološkog tečaja zadrži i usavrši, te da se tečaj održi svake godine.

Zadnji dan tečaja su svi svećenici otišli u katedralu na grob našeg kardinala uzoritog Dr Alojzija Stepinca, gdje su zajednički izmolili slavnu krunicu i otpjevali nekoliko crkvenih pjesama.

●

BIBLIOGRAFIJA

J. B. Marušić: **»U POČETKU BIJAŠE...«**, Zagreb 1960 (112 strana); filozofski problem početka tvarnog svijeta, i dokazi za opstojnost Božju. — Raspačano.

J. B. Marušić: **»OTAJSTVA LJUBAVI«**, Split 1961 (83 strane, formata molitvenika); stihovi i proza o otajstvima svete krunice i križnog puta. Cijena 100 dinara; naručuje se kod: Marušić Juraj, Split, Zrinjska 7a.

●

1° Dužnost je roditelja oboljelog lica, da se koriste svim sredstvima koja su u stanju, da tome licu povrate zdravlje.

2° Ipak tu može biti riječ, samo o sredstvima koja se smatraju redovnim obzirom na prilike dotičnog lica, dakle prema mjestu, vremenu i prema kulturnom nivou.

3° Nije zabranjeno pristupiti sredstvima koja se smatraju izvanrednim, to jest, koja su skupa i komplicirana, ali pod uvjetom da se, pristupajući primjeni tih sredstava ne izložimo opasnosti, da se ogriješimo o veće dužnosti. Onaj, koji bi se potpuno (materijalno) upropastio samo da bi koristio izvanredna sredstva liječenja, izložio bi se opasnosti, da ne bude u stanju da sačuva za samog sebe ili za svoje to zdravlje koje bi — možda — povratio nekom bolesniku.

4° Prava i dužnosti liječnika koji njeguje, u odnosu su sa pravima i dužnostima porodice. Ne može on dakle nametati suviše skupo liječenje, kada nije siguran za rezultat, koji bi tim liječenjem trebao postići. Za to je njemu dozvoljeno, da prekine pokus sa oživljavanjem, kada ga osobno ocijeni kao krajnje beskorisnim, ili kada to od njega zatraži porodica.

Što se tiče sakramenata, postupak u cilju oživljavanja, može u velikoj mjeri omogućiti da se podijele, čak i u slučaju prividne smrti, svaki put, kad umjetno disanje održava cirkulaciju krvi. Međutim, oni će biti podijeljeni uvjetno, to jest uz klauzulu: si capax es.

Dajući neku vrstu zaključka, reći ćemo da je za kršćanina najbolje, da ne čeka tako izvanredne okolnosti, da bi svoju savjest pred Bogom doveo u sklad, i da se pripremi na ono što je u stvari vrhunac, a ne kraj života, kao što to mnogi sebi zamišljaju, a što mi nazivamo smrt.

Planiranje porođaja i pobačaj

BEDEM PROTIV POBAČAJU

Danas se na svijetu općenito pobačaj smatra onim, što on zapravo jest: zlo! Ako nikako drugačije, a ono sigurno kao medicinsko zlo, koje ostavlja negativne tragove na majci.

Godine 1956. raspravljalo se u Francuskoj o tome, kako bi se »antikoncepcionalnom profilaksom« umanjio broj kažnjivih pobačaja. Spominjan je bio ovaj razlog: Mjere, koje su poduzete za sprečavanje kažnjivih pobačaja, nisu donijele željenih rezultata. Prema tome bi trebalo dopustiti kontrolu porođaja na drugi način — sredstvima, koja mogu onemogućiti samo začeće . . .

Dozvola produkcije i upotrebe sredstava protiv pobačaja ne će više danas donijeti željene plodove, kao što nije ni prije. Ako se dozvoli kontrola porođaja drugim sredstvima, a ne abortusima, gubitak porođaja, vele, koji bi mogao zbog toga uslijediti, bit će manje ozbiljan gubitak, negoli gubitak ljudskih života — žena i djece zajedno, koji svake godine donosi pobačaj . . .

To je jedan od glavnih argumenata, kojim se argumentira za korisnost, uspješnost i nužnost antikoncepcionalne profilakse. Pokušajmo, na ove tvrdnje dati odgovor u svijetlu činjenica i iskustva.

ŠTO VELE ČINJENICE?

Da odgovorimo na ovaj problem, kao i na slijedeće, koji će naići, trebat će nam uočiti dvije stvari. Prije svega, moramo se informirati za stvarne rezultate, koji su postignuti ondje, gdje je planifikacija porođaja uvedena kao sredstvo protiv pobačaja. A, s druge strane, treba uočiti, ili bolje, suočiti rezultate realne sa onima, koje pristaše planifikacije porođaja obećavaju ili očekuju.

To će biti, ako se tako može reći, odgovor činjenica.

Da dođemo do sigurnijega rezultata, poći ćemo u krajeve, gdje je službeno uvedena planifikacija porođaja, i vidjeti, da ondje nije nestalo kažnjivih i tajnih pobačaja, nego da se desilo nešto posve drugo.

NEISPUNJENE NADE

Švedski liječnik Axel Westman priznao je na V. internacionalnom kongresu Birth controlora u Tokiju listopada 1955. godine:

»Pobornici Zakona od 17. lipnja 1938. godine, kojim se u Švedskoj dozvoljava planiranje porođaja, nadali su se, da će taj zakon suprotstaviti jednu efikasnu barijeru kriminalnim i tajnim abortusima. Ipak, njihova efikasnost nije okrunila njihove nade. Vrijednost brojeva, kojim raspolažemo u mnoštvu kriminalnih pobačaja nisu sigurni, ali svakako n i s m o p r i m i j e t i l i znatni pad u njihovom broju. Pače valja priznati, da je to činjenica, da se pojam pobačaja još više generalizirao u narodu umjesto da je nestao«.

Dr. J. Sutter, član Nacionalnog Instituta »Etudes Demographiques« na liječničkom tečaju od 16. ožujka 1956. godine ovo veli: »Nama nedostaju potpunoma dokazi, koji bi nam mogli naznačiti u kojoj mjeri proširenje kontrakceptivnih sredstava dopušta opadanje svojevoljnih porođaja. Osnovni argumenat neomalthuzijanaca nije n i k a d a mogao dobiti pa i n a j m a n j u potvrdu b r o j k a m a«.

RAZMJER POBAČAJA RASTE

A što je najporaznije — ne samo da broj pobačaja u takvim zemljama nije stvarno opao, ne samo da je došlo u takvim zemljama do strahovitoga denataliteta — u Norveškoj prije uvođenja planiranja porođaja na 1.000 udatih žena dolazilo je 3.420 djece, a poslije uvođenja planifikacije porođaja pao je na 1.980 djece, ili u postocima za 42,1% — nego izgleda, kažemo izgleda, jer za pobačaj nemamo sigurnih podataka, da broj pobačaja raste i tada, kad se vidljivo spušta njegov broj.

Japanski učenjak Dr Koya studirao je posebno jednu naseobinu rudara, kamo je došao, da uvede planifikaciju porođaja. Prije nego je započeo svoje poučavanje, htio je ustanoviti broj začeća, porođaja i pobačaja među 716 obitelji prijašnje godine. Istu anketu je vodio i poslije prve godine proširenja sredstava za ograničavanje poroda, zatim dvije godine kasnije. Evo njegovih rezultata:

Prije početka propagande Birth controla, to znači 1952. — 53. bilo je 268 začeća, 130 porođaja i 63 abortusa, a 1953. — 54. godine iza učinjene propagande, bilo je 177 začeća, 77 rođenja i 91 abortus, dok godinu dana kasnije 1954. — 55., bilo je 103 začeća, 49 porođaja, 49 abortusa.

U apsolutnim brojkama broj abortusa je opao najmanje za 22%. Ali bilo bi jednostrano iz toga išta zaključivati, jer broj začeća spustio se za 50%, a broj porođaja pače za 63%. To znači, da je razmjer pobačaja prema začeću n a r a s t a o za 17% tj. od 30% prije kampanje na 47% nakon učinjene kampanje.

To nas ništa ne začuđuje, jer isti rezultat izlazi iz jedne ankete učinjene 1952. godine nad 3.500 obitelji po kojoj su brakovi, koji su se počeli služiti takvim sredstvima za onemogućavanje začeća, šest puta više se utekli pobačaju, nego brakovi, koji nisu podlegli utjecaju Birth controlora.

Ovo je konstatirala kraljevska Britanska Komisija za Populaciju već 1949. godine: p r o p o r c i j a izazvanih pobačaja bila je 8,7% jača u britanskim obiteljima u kojima se prakticirala planifikacija porođaja, nego u obiteljima, gdje toga nije bilo. (Paper of the Roayl Comission on Population, vol. I. Family limatation and its influence on human fertility, Ch. IX. 173.).

POD SVAKU CIJENU

Razlog ovoj, naoko paradoksnoj činjenici, tako protivnoj svim teorijama, koje bi htjele da planifikacija porođaja bude obrana i profilaksa od pobačaja, nije teško odgonetnuti. Kad jedan bračni par odluči, da na tehnički način postavi »red« između njihovih najintimnijih i najsvetijih odnosa u bračnom životu, ovaj se ne može obraniti, a da se ne utekne — u slučaju nepredviđenoga začeća — jednoj drugoj tehnici, malo drugačijoj, koja mu preostaje, ako želi »pod svaku cijenu« izbjeći neželjeni porođaj, tehnici pobačaja.

Ostaje uvijek istina ono, što je Dr Popeone, američki ženidbeni savjetnik, napisao već 1943., dakle prije 16 godina: »Ako... tvrde, da je liječnička znanost dopustila sada da se razdvaja u punoj sigurnosti porođajni aspekat od erotičkoga aspekta u ženidbi, to je samo istina uz sudioništvo abortera, a ne, kako govore propagandisti, zahvaljujući samo sredstvima kontracepcije«.

Dr Pearl pisao je u svom poznatom djelu »The Natural History of Population«, da ima tri ili četiri puta više pobačaja kod onih, koji se služe sredstvima planiranja porođaja, nego kod onih, koji se njima ne služe. Rastumačio je tu činjenicu ovako: »Aborter je pozvan u pomoć da popravi pogrešku Birth controla . . . Aborteri mogu zahvaliti sredstvima za planiranje porođaja da im ona dovode 75% njihove klijentele«.

OTVARA SE PUT

Kako da se čovjek ne osjeća nepravedno prevaren, kad se jedno nepredviđeno začeće pokaže usprkos profilaktičnih sredstava, koje planifikacija porođaja dozvoljava i preporuča?

Kako da se čovjek tada ne okrene prema nosiocu te planifikacije porođaja, koji je indirektno **kriv, što je ratificirao nedovoljnu i nesavršenu** tehniku, uzrok iznenađenja i nepredviđenoga začeća?

I kako da ga čovjek ne pozove da usavrši on sam sredstva dozvolom upotrebe pobačaja za svakoga, koji je prevaren uspješnošću planiranja porođaja i njegova postupka?

A to se zaista i dešava kod onih, koji se služe tom planifikacijom porođaja. Oni neizbježivo probijaju put tako zvanim terapeutskim, eugeničkim, i socijalnim zaštitama, koje su određene da isprave pogreške i praznine profilakse porođaja.

Tako su radile Danska i Švedska. Njihovi zakoni o Birth controlu od 1937. godine i 1938. godine morali su biti naskoro nadopunjeni najslobodnijim zakonima o pobačaju. Tako u Švedskoj Socijalna Sigurnost je prihvatila na sebe sve troškove pobačaja počevši od šestoga djeteta. Ti su se pobačaji od tada počeli umnažati u tolikoj mjeri, da su u Švedskoj nabrojali 1951. osam puta više intervencija pobačaja legalnih, nego li prije.

STERILIZACIJA

Slično i sterilizacija postaje iz dana u dan sve veća napast kao lijek neuspješnih planifikacija porođaja.

Tako u Japanu pokraj 1,170.000 legalnih pobačaja u 1955. godini, legalna sterilizacija žena dosegla je već broj od 38.056 u 1954. A da se ne govori o tajnim sterilizacijama i to kud i kamo mnogobrojnijim.

Čitamo u Nippon Times ožujka 1957.: Federacija »Family Planning Association« Japana držala je kroz deset dana sjednice pod predsjedanjem Ministra Socijalne Sigurnosti, da pronađu bolju koordinaciju između napora planifikacije porođaja u zemlji. Konferencija je zabilježila da uzajamno sa padom pobačaja u Japanu r a s t e na uznemirujući način broj sterilizacije.

Tjeraju lisicu, istjeraše vuka!

ZAKLJUČAK

Neka se dakle ne govori da je planifikacija porođaja samo po sebi profilaksa, obrana i bedem od pobačaja. To je lijepa (!?) želja, ali praksa i činjenice pokazuju da je stvarnost drugo, a iluzija drugo.

Potajni pobačaji ne samo da ne nestaju, oni traže da postanu l e g a l i z i r a n i, pod velom eugeničkih i socijalnih mjera, gdjegod planifikacija porođaja dobije širu podršku i širu primjenu.

●

ZAKON O RASTAVI BRAKA NIJE PROMULGIRAN. — Iako je zakon o rastavi braka u Boliviji već bio izglasan ipak ga nije promulgirao predsjednik republike M. Estenzoro. Protiv zakona ustao je episkopat na čelu sa nadbiskupom Msgr Centesana.

●

Fra Petar Vlašić: **»SAT KLANJANJA I SV. GETSEMANSKA URA«.** Za »Sat klanjanja«: molitve, razmatranja, razgovor s Isusom, euharistijske slike u St. Zavjetu, pjesme. — »Getsemanska ura« sastavljena po uzoru kako se obavlja u bazilici Agonije, u vrtu Getsemanskom u Jeruzalemu. — Posebno za Vel. četvrtak uvečer.

Cijena s poštarinom 110 dinara. Narudžbe prima: Franjevačka Teologija, Dubrovnik.

CRKVENA PJESMARICA. — Bogoslovi u Zagrebu izdali su crkvenu pjesmaricu **»Hrvatske crkvene popijevke«.** Knjiga je tiskana u veličini džepnog formata, imade 220 stranica, a sadrži oko 200 popijevki s tekstom potpisanim pod note. Ova pjesmarica predstavlja skup najljepših crkvenih popijevki. Stoga svećenicima, posebno župnicima i uprav. župa, toplo preporučamo ovu pjesmaricu da si je nabave za svoje pjevače. Kad bi sve župe nabavile ove pjesmarice i njom se služile ubrzo bi bilo rješeno pitanje jedinstvenog pjevanja u crkvi, kako u pogledu teksta, tako u pogledu melodije.

Pjesmarica je uvezana u platno. Cijena 660 dinara, a od 10 komada na više 10% popusta. Narudžbe primaju Bogoslovi, Zagreb I., Kaptol 29.

Dva heroizma

Ima svećenika, pa su vrlo ponosni na svoju teoriju heroizma. A još više na praksu. Odjednom su njom, — misle oni, — presjekli gordijski čvor tolikih skrupula, kojima i njih i druge oko njih muči kruti i, — osobito pokatkad, — neželjeni i dosadni mentor: savjest. Jednom oštroumnom — teološko-moralnom konstatacijom vraćaju oni sebi i drugima mir u dušu. Lako, bez puno suvišnih neprilika. Trebalo je samo otkriti to Kolumbovo jaje. Ideja je tako jednostavna; hoće se samo inventivnosti.

Nitko nije dužan biti heroj. Ako jest, to mu je na čast, no obveza mu to nije. Radi se o dragovoljnim darovima Bogu: »de supererogatoriis«. Ne učini li toga, nitko mu ne može prigovarati, da griješi; može biti miran u savjesti. Nije povrijedio ni dužnosti, ni zakona. Korektan je i ortodoksan.

Prevarili su se. Nije to baš tolika pamet. U stvari je to sofizam i vrlo fatalna ekvivokacija.

Postoji sigurno, heroizam, koji nije zapoviјeđen i koji nije dužnost. Ni prirodnoga, ni nadprirodnoga reda. Nije Mucije Scevola morao turiti ruku u vatru, da pokaže, kako se Rimljanin ničega ne boji. Mogao je i na manje krvav i drastičan način pokazati svoju hrabrost. A nije ni p. Damjan morao otići među gubavce na Molučke otoke: i da nije otišao, mogao je biti dobar i revan svećenik i redovnik. Nitko nije baš njega dužio, da svoje zdravlje i život tako radikalno žrtvuje za druge. Od ljudi mu to uopće nitko nije mogao narediti. I još puno, puno toga u praksi savršenih kršćanskih duša slobodni je, dobrovoljni, heroizam. Svi su ga strogi pustinjaci, isposnici, pokornici vršili; mnogi ga misionari vrše: mnoge žene, što se zatvore u klauzurne samostane; mnoge velike duše u svijetu i u svetištu, koje su se svega odrekle radi kraljevstva Božjega: rodbine, i domovine, i imanja, i udobnosti, i odmora, i sna i zabave. »Ako hoćeš savršen biti« (Matth 19, 21).

Samo, — i u tom je pogreška ove teorije, — nije heroizam uvijek slobodan ni ostavljen na volju ljudskom idealizmu i požrtvovnosti. Postoji i heroizam, koji je dužnost, opća dužnost, bezuvjetna dužnost, dužnost u savjesti, dužnost pod grijeh.

Ljudi ne mogu jedan drugome nalagati herojskih obveza, osim ukoliko su, »hic et nunc«, auktoritativni tumači Božjega zakona. Bog može. I direktno kao Abrahamu; i indirektno, kroz prirodni zakon, ali i kroz onaj pozitivno-božanski. I nalaže ih bezbroj puta. Vojnika, koji pobjegne iz bitke ili se preda bez borbe, samo da kukavički spasi život, smatraju sve vojske dezerterom i strijeljaju. Liječnika će, koji se oglušio vapajima teškog ranjenika ili tifusara, da mu pomogne, — od straha, da i sam ne bude ranjen ili da se ne zarazi, — sve njegove kolege proglasiti bescašnim i isključiti iz svoje staleške organizacije; ogriješio se je o kodeks časti. Žena, koja izvrši direktan pobačaj da sakrije svoju sramotu; muž, koji ostavi neizlječivo bolesnu ženu, pa se oženi drugom; župnik, koji pobjegne sa župe u vrijeme kuge; kršćanin, koji se i pod najtežim pritiskom, makar samo i izvana, odreče Boga: svi oni po kršćanskom shvaćanju morala počinjaju težak grijeh; sve njih Bog moralno duži i sili na herojske žrtve. I na žrtvu mučeništva. I na rizik smrti! Zakon čistoće, princip bračne nerazrešivosti, dužnost prirodnoga služenja brakom pod svaku cijenu, jer sve to ne nameće ljudima, koji vjeruju, masovni, svagdanji, dugogodišnji, doživotni heroizam?

Ne vrijedi za svaki heroizam, da mu se moramo diviti, ali ga uvijek moramo, a katkad i ne smijemo, nasljedovati. »Admirandi, non imitandi!« Ima i heroizma, koji se mora vršiti. Bog ima pravo od nas zatražiti sve, pa i život. I kad ga od nas zatraži, kad nas stavi pred dilemu: ili život ili otpad i grijeh, moramo ga dati. Bez krzmanja. Zemaljsko valja žrtvovati za nebesko, vremenito za vječno, ljudsko za božansko.

Nije ozbiljno govoriti: ja nisam stvoren za heroja; nemam za to vokacije. Svi smo mi stvoreni za heroje i svi mi imamo vokaciju za to. I krštenjem, i krizmom, i svetim redom i darom milosti. Zatraži li Bog, — sticajem okolnosti, velikom dilemom: Bog ili čovjek, istina ili laž, dobro ili zlo, — da budemo heroji, nema više slobode ni izbora. Ostaje samo nada u vječni život i u vječnu nagradu. Ostaje samo pouzdanje u milost Božju. »Deus non praecepit impossibilia, sed perfecta«. Sav je smisao Evanđelja u primatu vječnoga nad vremenitim, duše nad tijelom. I sva je i apostolska nauka i povijest svetaca samo dosljedna primjena toga principa.

Žalosno je, kad i mi svećenici zastajemo pred tim toliko imperativnim zahtjevom kršćanskoga morala. Kad i mi govorimo: dovle, ali dalje ne. »Ne mogu«. »Previše je«. Ili kad malodušno i tjeskobno jadikujemo: »Ne znam, da li bi bio dovoljno jak«.

Moraš biti jak, ako Bog to od tebe zatraži. Moraš biti na sve spreman. Moraš se pouzdati u milost Božju. Počneš li se s Bogom pogađati, gotov si. Staneš li pred Bogom birati: ovo hoću, ovo ne ću; staneš li mu postavljati uvjete, ostavio si ga. I on će tebe ostaviti.

Ne samo da nam je heroizam koji puta dužnost; on nam je često dužnost i u naoko malim stvarima. Ne moraš uvijek smrtno sagriješiti, kad ga ne izvršiš, ali duhovno čitav i potpun pred svojim Bogom više nijesi. Savršen sluga Božji prije će umrijeti, nego i samo slagati. I u tome ga Bog duži na heroizam, makar pod laki grijeh. Nije ni jedna moralna obveza samo savjest; svaka je dužnost: božanska, vječna, neuklonjiva dužnost.

Vrlo često nazivamo mi heroizmom, dragovoljnim heroizmom, ono, što nam je samo dužnost. Herojska dužnost doduše, ali dužnost.

O općim crkvenim saborima (koncilima)

Opći crkveni sabori u starom vijeku

Vratimo se našoj temi te bacimo kratki pogled na 20 crkvenih sabora, što ih je zabilježila povijest Crkve, a najprije se osvrnimo na osam sabora Starog vijeka.

Prvi je bio crkveni sabor u Niceji. Okretni i slavohlepni krivovjerac Arije, koji je sama sebe nazvao »Arije Veliki«, htio je stvoriti moderno kršćanstvo pomoću krive nauke, da Isus Krist nije Bog. Kada se je krivovjerje raširilo, car Konstantin je zbog brige za jedinstvo Crkve i kraljevstva u sporazumu sa svećenstvom, sazvao sabor biskupa, te je za tu svrhu dao na raspolaganje jednu dvoranu kraljevske ljetne palače u Niceji. Bili su prisutni biskupi, koji su za vrijeme zadnjeg progona kršćanstva bili mučeni. Jedan je biskup bio osakaćen na obje ruke, jer su mu tetive uništili užarenim gvožđem. Prema legendi navodno je prisustvovao tome saboru i sveti Nikola iz Smirne. Arije je smio slobodno govoriti. Biskupi, među kojima su se nalazili i papinski izaslanici, osudili su ga, a car ga je prognao iz svoga carstva. Crkveni sabor bavio se i liturgijom, te je između ostaloga odredio i to, da se nedjeljom i u uskrsno vrijeme kod liturgijskih molitava stoji. Kako je poznato, ovaj propis, koji je dakle više od 1600 g. star, vrijedi u prvom redu za Marijanske završne antifone i za Anđeoski pozdrav još i danas.

U prvo vrijeme nakon crkvenog sabora, osuđeni je arijanizam najprije dobio toliko pristaša, da je preplavio gotovo čitav kršćanski svijet, te je koji puta izgledalo, kao da je katolička Crkva propala. A ipak je Bog bio sa saborom, a ne s krivovjercem. Nakon par decenija bilo je uništeno najveće krivovjerje, koje je ikada postojalo, a nakon 300 g. nije više bilo ni arijanaca. Nicejsko Vjerovanje je pobijedilo. Pa i sami učenjaci-bezvjerci dive se snazi, koja se krije u »tvrdoj latinštini vječnih istina«, a mi znamo, da je to snaga Duha Svetoga.

Neki su arijanci napali i Božanstvo Duha Svetoga. **Drugi opći crkveni sabor u Carigradu** potvrdio je staro Vjerovanje, te je nicejskom Vjerovanju dodao ove rečenice: »Vjerujem u Duha Svetoga, Gospodina i davaoca života, koji izlazi od Oca i Sina. On se na isti način časti i slavi kao i Otac i Sin. On je govorio po prorocima«.

Treći opći crkveni sabor u Efezu (431.) morao je protiv krivovjeraca Nestorija braniti vjersku istinu, da su u Isusu Kristu dvije naravi: božanska i čovječanska, ali samo jedna osoba, i to božanska. Prema Nestoriju, Blaženu Djevicu Mariju ne bi se smjelo nazivati Majkom Božjom, Bogorodicom, jer je tobože samo majka čovjeka Isusa. Crkveni je sabor zabacio tu novotariju. Poznat je prizor, što se odigrao u Efezu nakon sjednice, koja je odlučila o ovoj vjerskoj istini. Kasno navečer, nakon svršene sjednice, stanovnici Efeza su puni radosti priredili biskupima slavlje, klicali im, te ih s gorućim bakljama iz saborne crkve ispratili u njihove stanove.

Točno 20 godina kasnije, **četvrti opći koncil u Kalcedonu,** je još jedan puta objasnio nauku, da božanska i čovječanska narav u Kristu nisu pomiješane, niti su zato u Kristu dvije osobe. Osim toga ovaj je sabor zanimljiv zato, što papa nije potvrdio jednu rečenicu, stoga ona ne vrijedi. Grčki biskupi iznijeli su odluku, da biskupska stolica u Carigradu imade isti rang kao i Papina Stolica. Papa Leo Veliki nije mogao toga odobriti, jer je istina vjere, da su svi biskupi čitavoga svijeta podređeni papi.

Peti opći crkveni sabor održan je u Carigradu godine 553. Ovaj je sabor uklonio poteškoće i nesporazume u pogledu starih vjerskih istina.

Karakteristično je za stare crkvene sabore, da su većinom morali pobijati napadanje na Krista kao Boga i čovjeka. Premda je postojala dogma, da su u Kristu dvije naravi: božanska i čovječanska, ipak je morao još i šesti crkveni sabor u Carigradu, godine 680., posebno proglasiti, da u Kristu imade božanska i čovječanska volja. No, čovječanska, ljudska volja nikad se nije odijelila od božanske; štoviše, i na Maslinovoj gori molio je Krist: »Oče, ne moja, nego Tvoja volja neka se izvrši!«

Godine 787., ovaj puta opet u Niceji, održan je sedmi opći crkveni sabor. Crkveni i državni vlastodršci bili su zabranili štovanje slika i kipova, pod izlikom, da se Božanstvo Kristovo svejedno ne može prikazati pomoću slike ili kipa, a ako se prikaže Krista samo kao čovjeka, onda to ne odgovara pravoj vjeri. Najvrednije umjetnine uništene su za vrijeme divljeg kipoborstva. Crkveni sabor proglasio je kao nauku vjere slijedeće: Slike, koje predstavljaju Krista, Majku Božju, Anđele i svece, dozvoljene su, jer onoga, koji ih promatra, potsjećaju na osobu, koju predstavlja slika ili kip, te tako potiču promatrača na nasljedovanje. Štovanje ne iskazujemo slikama i kipovima, nego osobama, koje oni predstavljaju. A klanjamo se jedino Bogu.

Osmi i zadnji od starih crkvenih sabora, koji je godine 869-70. održan u Carigradu, bio je jedan od najvažnijih. Učeni Focije, kojemu uostalom crkvena znanost mnogo toga zahvaljuje, iz neobuzdanog slavohleplja, na nezakonit način, učinio je

---

Valja da s tim budemo jedamput na čistu. Dok se ne pomirimo s heroizmom dužnosti i sa žrtvom svega, nikada ne ćemo biti ni pravi svećenici ni pravi apostoli. Zatajivat ćemo Boga na svakom koraku. Bit ćemo svagdanji bjegunci s fronte.

Mjesto da tražimo futilne isprike i izlike za svoju polovičnost i kukavštinu, radije se pomolimo, da nas Bog ojači snagom, i nadari ljubavlju, koja je od svega jača! I da ostane s nama u dan kušnje i krize. »Mane nobiscum, quoniam advesperascit!« (Luc 24, 29).

Novi uređaj rubrika

ZAVJETNE MISE

(Nastavak sa 15. stranice Vjesnika broj 1-1961.g.).

Ostalo v. Supplem. str. 15* i Direct. str. 47.

GLORIA: se kod Misa ove grupe ne moli — osim subotom kod Mise na čast Bl. Dj. Marije — i u Misama na čast sv. Anđela (pojedinih ili sv. Anđela Čuvara) u bilo koji dan sedmice.

ORACIJE: osim molitve, koja pripada zavjetnoj Misi, mogu se ili moraju dodati jedna ili dvije komemoracije, prema prilikama. Jedna je gotovo uvijek propisana, a to je komemoracija Mise dotičnog dana; a ako Misa dotičnog dana ima još neku komemoraciju, onda će u zavjetnoj Misi biti dvije komemoracije. U prvom slučaju, ako je naime samo jedna komemoracija, može se po volji dodati votivna oracija. Nekoliko primjeraka za zavjetnu Misu, recimo na čast sv. Ante: 7. VI. prva molitva na čast sv. Ante, druga de feria (dominica praec.), a može se dodati i treća n. pr. pro devotis amicis (nr. 30. inter or. diversas);

20.VI. prva molitva na čast sv. Ante, druga de feria (dominica praec.), treća propisana de S. Silverio;

21. X. prva molitva na čast sv. Ante, druga de S. Maria, treća de S. Hilarione — a komemoracija sv. Uršule se izostavlja, jer se ne smije preći broj tri svih oracija skupa.

Slučajevi, gdje je dosta samo jedna oracija, mogu se, štono se kaže, na prste izbrojiti. Tko bi n. pr. 3. I. služio zavjetnu Misu o Kristu-Kralju (ili koju drugu de Christo Domino) ne smije komemorirati feriju, jer je ferijalna Misa toga dana faktično Missa de Christo Domino, pa se prema NRC br. 112. ne smije komemorirati u Misi o i s t o j božanskoj osobi.

CREDO: u Misama ove grupe uvijek se izostavlja.

PRAEFATIO: propria (vlastita), ako postoji (n. pr. u Misama na čast Majke Božje, sv. Josipa, sv. Apostola) — ako nema vlastite, onda u božićno, bogojavljensko, uskrsno i spasovsko vrijeme odgovarajuća Praefatio de tempore — u ostala vremena Praefatio communis. O korizmenom vremenu ne treba da govorimo, jer su u to vrijeme Mise ove grupe zabranjene.

Na kraju Mise uvijek Ite, missa est — pa i u Misama, koje se služe u ljubičastoj boji.

P j e v a n e zavjetne Mise ove grupe pjevaju se tono feriali, jednostavnim načinom. Oracija, prema općim pravilima, samo jedna. Teoretski govoreći, u svim Misama treba dodati povlaštenu komemoraciju, no kod Misa ove grupe takav slučaj ne može biti. **Može doći u obzir** jedino commemoratio »adunata« (Suppl. str. 5*). Tako u zavjetnoj pjevanoj **Misi na čast sv. Petra treba** sub unica conclusione dodati molitvu o sv. Pavlu i obratno. Ili na biskupovu godišnjicu (10. IV. Zadar, 18. VIII. Skoplje, 25. IX. Dubrovnik, 12. X. Đakovo) kao što u Misi dana tako i u svakoj zavjetnoj treba dodati sub unica conclusione molitvu za dijecezanskog Biskupa. — I kao što je poznato, na kraju pjevane Mise izostavljaju se Leonove molitve.

Drugih povlastica ove pjevane Mise nemaju; nego naprotiv — prema onome, što je naprijed rečeno — ne uživaju ni one slobode izbora misnog odijela kao tihe Mise, već treba da se služe tačno u boji, koja odgovara pojedinim zavjetnim Misama.

LEONOVE MOLITVE

U našem prošlogodišnjem Vjesniku, broj 10. str. 144., već smo donijeli kratku bilješku o ovom predmetu. Pruža nam se mogućnost, da sada navedemo dekret SZO u originalnom tekstu i popratimo pouzdanim komentarom. Dekret je izdan 9. III. 1960., pa ovih dana pada njegova godišnjica, a glasi ovako:

A nonnullis locorum Ordinariis S. Rituum Congregationi quaesitum est, an Decretum n. 4305, diei 20 iunii 1913, quod permittit preces in fine Missae omitti posse quando Missa »cum aliqua solemnitate« celebratur, extendi possit etiam ad Missas sic dictas »dialogatas«, quae fiunt iuxta Instructionem S. Rituum Congregationis, die 3 septembris 1958, n. 31.

Et S. Rituum Congregatio, audito etiam Commissionis liturgicae suffragio, ita rescribendum censuit: Affirmative, et ad mentem.

Mens autem est: Preces sic dictas Leoninas omitti posse:

1) cum Missa celebretur pro Sponsis, aut occasione primae communionis, Communionis generalis, sacrae Confirmationis, sacrae Ordinationis, vel religiosae Professionis;

2) cum Missam immediate ac rite subsequatur aliqua alia functio seu pium exercitium;

3) cum infra Missae celebrationem habeatur homilia;

---

sama sebe patrijarhom Carigrada. Kad papa toga nije priznao, otkazao mu je Focije poslušnost, odijelio se od pape, te otkinuo od Rima također i Istočnu Crkvu. Osmi crkveni sabor skinuo je Focija i sredio crkvene prilike.

Točno dvijesto godina kasnije, grčka se crkva još jednom odijelila od Rima, te je ostala odcijepljena od nje bez prekida. Ovaj tragični prekid sa Rimom zove se grčki raskol (Šizma). Grčka crkva, koja se naziva ortodoksnom, to znači pravovjernom, imade u cjelosti istu vjeru kao i rimska Crkva, ali ne priznaje papu za vrhovnoga crkvenog poglavara. Razlika u obredu i grčki jezik kod bogoslužja ne bi u pogledu vjere ništa smetali. Jedan mali broj Grka vratio se kasnije u poslušnosti Rimu. Oni se zovu unijati, to znači: sjedinjeni s Rimom.

(Nastavit će se)

4) cum fiat Missa dialogata, diebus dominis et festis tantum;

5) insuper locorum Ordinarii permittere possunt ut praedictae preces dicantur lingua vernacula, textu ab ipsis approbato.

Facta demum de iis omnibus Sanctissimo Domino nostro Ioanni Papae XXIII per infrascriptum S. Rituum Congregationis Cardinalem Praefectum relatione, Sanctitas Sua S. ipsius Congregationis rescriptum probare et confirmare benigne dignata est. Quibuslibet contrariis non obstantibus.

Die 9 martii anno 1960.

L. † S.

† C. Card. CICOGNANI, Praefectus
Henricus Dante, a Secretis

***

Komentar, ne baš strogo autentični nego doktrinalni, izašao je u časopisu »Ephemerides liturgicae« 1960, fasc. VI, pag. 459-460, a mi se moramo zadovoljiti da ga prikažemo u nešto kraćem obliku.

1) Anonimni komentator (označen kraticom: ab) smatra, da gornji slučajevi nisu taksativno nabrojeni, nego da se mogu još dodati n. pr.: prigodom redovničkog oblačenja, obnove zavjeta, prva Misa mladomisnikova ili Misa svećenika jubilarca.

2) »Functio seu pium exercitium« ima se razumjeti prema normama Instrukcije SZO od 3. IX. 1958. Osim blagoslova sa Svetotajstvom može se ovamo ubrojiti obavljanje neke trodnevnice ili devetnice, primanje novih članova u neku bratovštinu i slično. — Toliko komentator.

Šteta, što nije ovu točku malo opširnije obradio. Izgleda, da će i nadalje ostati podosta sumnjivih slučajeva.

Da dijeljenje sv. Pričesti poslije Mise ne opravdava izostavljanje Leonovih molitava, SZO je više puta jasno istakao i izjavio, da se dijeljenje Pričesti ima obaviti poslije Leonovih molitava.

Na upit Brunen. glede nekih drugih slučajeva SZO je 16. V. 1939. odgovorio: »Consulat probatos auctores«. Oni pak vele, da kao pobožna vježba može ovdje vrijediti n. pr. blagoslov sv. Blaža, dijeljenje pepela na Pepelnicu, pobožnost na čast sv. Josipa u ožujku, svibanjska i listopadska pobožnost, cjelivanje relikvija i slične pobožnosti namijenjene svim vjernicima. Ne opravdavaju izostavljanje Leonovih molitava dva-tri Očenaša za nekog bolesnika ili pokojnika, opće odrešenje namijenjeno samo za neku skupinu vjernika. Njemački autori dodaju, da kod njih prilično uobičajeni »Wettersegen« (Benedictio tempestatis) od 3. V. do 14. IX. također nije opravdan razlog, da se Leonove molitve izostave. Budući da je u novom dekretu upotrebljena ista formula »functio seu pium exercitium« kao u ranijim dekretima, slijedi, da tu formulu treba razumijevati kao dosada.

3) Komentator smatra, da isto vrijedi, ako se propovijed drži neposredno poslije Mise.

4) Missa »dialogata« ima se razumjeti prema rečenoj Instrukciji, nr. 31. U toj se točki navode četiri stepena kako vjernici mogu sudjelovati sa svećenikom. A da se mogu opravdano izostaviti Leonove molitve, dosta je i onaj najniži stepen sudjelovanja »scilicet cum fideles faciliora responsa liturgica reddunt«. — No to ne vrijedi za sve dane već samo za nedjelje i blagdane; a ovi se mogu razumjeti u pučkom smislu, naime blagdani I. i II. reda, koje narod nekom vidljivijom svečanošću slavi.

5) Peta tačka ne zadaje u našim krajevima nikakovih poteškoća.

•

Vijesti

Msgr ŠEPER DOBIO PALIJ. Sv. Otac podijelio je palij Msgr. Dr. Franji Šeper, metropoliti zagrebačkom. Svečano oblačenje palija obavio je uz posebni obred nakon pontifikalne Mise Msgr. Stjepan Bäuerlein biskup u Đakovu, u nedjelju dne 19. II. 1961. u zagrebačkoj katedrali.

Msgr PIAN — KAPITULARNI VIKAR. Nakon smrti Msgr. Dr. Ćirila Banića izabran je kapitularnim vikarom Msgr. Pian, koji ovu službu vrši već po drugi puta.

KATOLIČKU SOCIJALNU AKADEMIJU osnovali su austrijski biskupi u jesen 1958. Odonda svake godine Socijalna akademija održava tromjesečne kurseve. Na prvom kursu 1959. sudjelovala su 22 radnika, a na ovogodišnjem 29 radnika.

HIJERARHIJA U INDONEZIJI. Sv. Otac je početkom 1961. godine uredio hijerarhiju u Indoneziji. Indonezija danas ima 6 nadbiskupa i 19 biskupija. Nadbiskupije su u: Semarangu, Đakarti, Pontaniaku, Kakassari, Medanu i Endeku. Na 85 milijuna Indonežana ima 1,177.000 katolika i 64 tisuće katekumena. U Indoneziji djeluje 963 svećenika, 2.172 č. sestre i 4.619 katehista.

KORIZMENE PROPOVIJEDI U PARIZU. Dominikanac o. Carré po treći puta drži tradicionalne korizmene propovijedi u Notre-Dame u Parizu. Ovaj puta o temi: »Svećenici i svjetovnjaci apostoli Isusa Krista«.

OVOGODIŠNJI NACIONALNI DANI VJERSKE POUKE održani su 20., 21. i 22. II. s temom: »Biblija i kateheza«.

Župski ured BABINO POLJE, otok MLJET, traži harmonij. Ako netko ima harmonij i kani ga prodati, neka se javi spomenutom župskom uredu.

Korizmena pouka naših biskupa **»Katolički odgoj djece u obitelji«**, pretiskana iz Vjesnika, može se dobiti u formatu brošure (19x13 cm), 24 stranice.

Narudžbe prima: Biskupski ordinarijat Đakovo.

Krist Kralj svemira

u crkvi Gospe od Zdravlja
— Split —

Moderna umjetnost

Prigodom 750-godišnjice osnutka franjevačkog Reda, koji je svojom duhovnom ideologijom nadahnuo i novu crkvenu umjetnost, otkrivena je u franjevačkoj crkvi Gospe od Zdravlja u Splitu (na Dobromu) velika zidna fresko slika hrvatskog slikara Iva Dulčića. Svečanost je obavljena za sam blagdan Utemeljitelja Reda sv. Franje Asiškoga (4. XI 1959.). Slika zaprema prostor od oko 200 m^2.

Bečki tjednik »Die Furche« od 25. XII. 1960. donosi prikaz te velike moderne umjetničke tvorevine. Člankopisac daje svoje osebujno tumačenje te, među ostalim, izražava se ovako:

»Netom čovjek stupi u tu zaista modernu crkvu, ostaje zapanjen morem plamtećih boja. Stane mu dah: radi fantastične noći svijetle lebdeće zvjezdane tvorbe, žarke poput plamenih jezika; a dolje u nizini vijuga se u duljinu šarolika Dalmacija s isturenim otocima, sa svojim, suncem obasjanim brdima, žarkim ravnicama, poznatim starim gradovima i selima, što ih u svijetlom plavetilu oplaće titrajući Jadran. Gore u visini lebdi božanska pojava Uskrslog Spasitelja, himna u bjelini, nošena naprijed božanskom ljubavlju — a nikakav mrak smrti nije kadar pomutiti to svečano Uzašašće. Pogled i izražaj istančanog lica proslavljenoga Krista, pokreti bolno krasnih ruku, obećavaju vječno blaženstvo bezbrojnoj uzbibanoj ljudskoj djeci.

Pred očima kao da se pomaljaju vizionerski, orijaški likovi domaće povijesti. U napetoj ekstazi unatrag bačene glave bl. Nikola Tavelić franjevac mučenik, odjeven plamenom haljinom, u silnom zanosu želi svoj život žrtvovati za vjeru, dok plemeniti mučenik Marko Križevčanin, koji je pao žrtvom fanatizma ugarskih kalvinista, ponizno sagnute glave, prekriženih ruku, smatra se nedostojnim, što mu je u dio pala tolika milost.

Na drugoj strani impozantni slavenski apostoli sv. Ćiril i Metod odavaju svetačku svijest, da su baš oni izabrani gledati slavu Krista Kralja.

Ispod zvjezdanog neba široku i dugu površinu prekrio je hrvatski narod, predan nemirnom radu, nestašno plešući, nalik raznobojnim domaćim ćilimima svoje zemlje. U šarolikim narodnim nošnjama tvoreći svečanu povorku, ljudi se nastoje probiti u svijetlo Onoga, koji će ih svojim rukama blagosloviti ...«

Člankopisac je prilikom svog posjeta čuo i jedan razgovor, kao da se tu radi o religioznoj legendi. Na to je primijetio: »Pobožna vjera će bijelom Spasitelju iz zvijezda satkati sjajan plašt, da on kao Krist Kralj zasja u tom ruhu nad našim narodom te ga blagoslovi ...«

●

KRIST KRALJ — brošura s tekstom i deset foto-reprodukcija. Prikaz fresko-slike u crkvi Gospe od Zdravlja — Split. — Cijena 300 dinara.

Narudžbe slati na adresu: O. Stanko Romac — Split, Bulatova 3.

Bibliografija

Biskupski Ordinarijat u Đakovu priredio je novo izdanje **»PRISTUPAM BOŽJEM ŽRTVENIKU«**, priručnik za sudjelovanje vjernika kod svete Mise. U tekst sv. Mise unešene su neke male promjene prema novim liturgijskim propisima. Dodana je liturgijska jutarnja i večernja molitva. Knjižica je ukusno opremljena s novim slikama uz dijelove sv. Mise. Cijena 40 dinara.

Uz priručnik »Pristupam...« mogu se dobiti još dvije knjižice, koje su izrađene prema vodiču ILO-a.

1. **»Misa dialogata — TUMAČ«**. Svrha joj je uvoditi vjernike u sudjelovanje kod sv. Mise. »Tumač« donosi doslovni tekts, kojega će govoriti onaj između vjernika, koji će ostalima tumačiti i upozoravati na pojedine dijelove sv. Mise. Cijena 20 dinara.

2. **»Misa dialogata — ČITAČ«**. To su tekstovi što ih predmoli Čitač kod sv. Mise. Dodan je i komentar dnevne i popričesne molitve za sve nedjelje i blagdane u godini, kako to traže propisi sv. Crkve. Cijena 50 din.

Izašle su i **kateheze o sv. Misi** pod naslovom **»SVETA MISA«**. U knjižici se nalaze kateheze koje tumače djeci značenje i važnost sv. Mise, kateheze o svim potrebnim stvarima za sv. Misu i kateheze o samom činu sv. Mise. Svrha kateheza jest uvesti djecu u svetu Misu i naučiti ih sudjelovati u sv. Žrtvi. Cijena 100 dinara.

Knjižici »Sveta Misa« dodana je i liturgijska bilježnica za dijete, **»MOJA MISNA BILJEŽNICA«**. Ona sadrži crteže koji ilustriraju pojedine kateheze i pitanja na koja dijete mora znati samostalno pismeno odgovoriti. Cijena 50 dinara.

Narudžbe se šalju na Biskupski ordinarijat u Đakovu.